

Obvodný notársky úrad v Oslanoch 1891 – 1945 (1950)

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1571_10248	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Obvodný notársky úrad v Oslanoch	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1891 – 1945 (1950)	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit of description (quantity, bulk, or size)	4,59 bm (63 úradných kníh, 19 registratúrnych pomôcok, 25 archívnych škatúl spisov)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Obvodný notársky úrad v Oslanoch	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Inštitúcia notárskych úradov má bohatú históriu a je to azda jediná inštitúcia v archívárskej praxi, ktorej začiatky nemožno tak jednoznačne ohraničiť ako u ostatných úradov a zariadení. Osoba notára sa objavuje vo feudálnom Uhorsku už v 13. storočí. Najskôr vykonával funkciu pisára alebo poradcu v dvorských kanceláriách, v župnej samospráve, v samospráve slobodných kráľovských miest, privilegovaných mestečiek ako aj u cechov. Postupne ako vzrastala agenda notárov prichádzalo k prisystematizovaniu ďalších pomocných síl – vicenotárov, podnotárov ako aj pomocných notárov. Pôvodní notári (hlavní a vrchní) zbavení vybavovania administratívy sa postupne dostávali na vyššie funkcie – funkcie poradcov alebo tajomníkov. Za vykonávanie písomných prác v úrade richtára, bol notár honorovaný z príjmov obce vo forme príspevku	Dejiny správy pôvodcu

		<p>občanov na vydržiavanie notára a nazýval sa obecný notár. Vydržiavanie notára bolo pre obec značným zaťažením, čo viedlo neskoršie k tomu, že si viaceré obce vydržiavali jedného notára. Takýto notár sa potom označoval ako obvodný notár.</p> <p>Po prvýkrát v histórii poddanských obcí sa sústavnejšie hovorí o obciach ako administratívnych jednotkách, orgánoch obcí a ich úlohách v Tereziánskom urbári z 25. januára 1767, v bode IX., ktorý vymenúva obecné orgány, richtára, prísazných a spomína aj osobu notára.</p> <p>Zákonný článok XVIII z roku 1871 značne povýšil verejnosprávne postavenie notára. Zaistil mu hlasovacie právo v obecnom výbore, ustanovil ho za člena obecného predstavenstva a jeho povinnosťou bolo viesť spisovú agendu obcí, evidencie, vypracovávať rozpočet obcí ako aj záverečný účet obce. Keďže notára môžeme už chápať ako samostatnú inštitúciu, rok 1871 môžeme pokladať za rok vzniku notárskych úradov. Podľa tohto zákona sa mohli malé obce rozhodnúť, s ktorými malými susednými obcami chcú vytvoriť spoločný notariát.</p> <p>Pre ďalší vývoj notárskych úradov bol dôležitý obecný zákon č. XXII/1886. Na čele obce stál obecný výbor a obecné predstavenstvo. Notár sa stal poradcom obecného predstavenstva a mal dozor nad vykonávaním zákonov, vyhlášok a nariadení v obciach.</p> <p>Vznik ČSR priniesol poštátnenie úradu notára zákonom č. 211/1920 Zb. z. a n., podľa ktorého sa obecní a obvodní notári stali štátnymi zamestnancami. Na čele obce stál starosta, ktorý pomocou obecného zastupiteľstva, obecnej rady a komisií spravoval záležitosti obce. Služobne bol notár podriadený hlavnému slúžnemu a od 1. januára 1923 okresnému náčelníkovi, v okrese ktorého mal svoje úradné sídlo.</p> <p>Pri reforme verejnej správy v roku 1923 sa rozšírila aj kompetencia notárskych úradov, najmä v obstarávaní týchto agend: pôsobnosť vo finančnej správe, všeobecné sčítanie ľudu, pohyb obyvateľstva, sirotská agenda, chudobinská agenda, spolupráca pri obecnom súdnictve, vydávanie svedectiev a služobných knížiek, prevádzanie zákona o úrazovom poistení, o štátnych matrikách, o verejnom zdravotníctve a pod..</p> <p>V období tzv. Slovenského štátu nastali zásadné zmeny v obecnom zriadení. V roku 1942 boli rozpustené obecné zastupiteľstvá v obciach, zrušil sa úrad starostu obce, funkcie námestníkov a pôsobnosť zrušených orgánov obce vykonávali vládny komisári a poradné zbory.</p> <p>Skončenie druhej svetovej vojny je súčasne v histórii notárskych úradov aj zánikom tejto inštitúcie. Nariadením Povereníctva Slovenskej rady zo 7. apríla 1945 boli zriadené národné výbory, ktoré prebrali právomoci obecných zastupiteľstiev. Po zrušení obvodných notariátov vznikli obvodné úrady miestnych národných výborov a namiesto obecných notárskych úradov vznikli úrady miestnych národných výborov.</p> <p>Uhorským zákonom č. 18 z roku 1871 sa Oslany stávajú veľkou obcou a tento rok možno pokladať aj za vznik notariátu, ktorého obvod tvorila zatiaľ len sídelná obec. V tomto období</p>	
--	--	---	--

		<p>boli Oslany dost' hospodársky vyspelou obcou, ktorá si mohla dovoliť vydržiavať samostatného notára. Oslany mali pôvodne charakter mestečka a mohli sa tešiť viacerým privilégiam panovníkov, ktoré zaručovali Oslanom nezávislé postavenie na zemepánoch, avšak len do druhej polovice 18. storočia, kedy si mestečko získali do poddanského vzťahu bojníckí zemepáni Pálffyovci. Tak sa stala z mestečka poddanská obec, ktorú neskôr čiastočne rehabilitoval spomínaný uhorský zákon. S funkciou notára sa v Oslanoch stretávame oveľa skôr, no predsa so zreteľom na postavenie Oslan, ako privilegovaného mestečka sa nehovorilo o notariáte, ale iba o úradníkovi úradu (magistrátu) obce, úplne závislom na richtárovi.</p> <p>Utvrdením notárskeho úradu s presnejšie vymedzenými právomocami a vzťahmi voči orgánom samosprávy obce zákonom č. XXII z roku 1886 o obecnom zriadení získavame istotu, že osliansky notariát už existoval. Keďže sa jeho pôsobnosť vzťahovala len na Oslany bol obecným notárskym úradom.</p> <p>V roku 1932, kedy 1. októbra boli v zmysle výnosu ministerstva vnútra z 31. marca 1932 č. 20454/1932 a výnosu Krajského úradu v Bratislave č. 12072/1932 k nemu pripojené Čereňany, vyčlenené z bystričianskeho notariátu, stáva sa obvodným notárskym úradom. Po ôsmich rokoch v roku 1940 sa obvod zväčšil pripojením obcí Horná Ves a Radobica z Topoľčianskeho okresu. Stalo sa tak na základe vládneho nariadenia 175/1939 Sl. z.. V roku 1944, avšak len dočasne boli k notariátu pričlenené z Novobanského okresu aj obce Veľké Pole a Píla.</p> <p>V čase zániku notariátu jeho obvod tvorili obce: Čereňany, Horná Ves, Oslany a Radobica. Notársky úrad zanikol v deň oslobodenia obce Sovietskou armádou a jeho kompetencia prešla na Obvodný úrad miestnych národných výborov v Oslanoch.</p> <p>Sídelnou budovou notárskeho úradu bol obecný dom. Z notárov tu pôsobiacich môžeme spomenúť hlavne J. Livoru, ktorý bol za notára v Oslanoch zvolený v roku 1900 a viedol notariát do vzniku ČSR v roku 1918. Ďalšími notármi v obvode boli Pavol Hronec a Ladislav Pápeš. Ako posledný viedol notariát Ján Janovič, ktorý zostal vo verejnej správe aj po oslobodení a bol vedúcim Obvodného úradu MNV v Oslanoch.</p>	
3.2.3.	Archival history	<p>Dejiny fondu sú rozmanité. Po zrušení notárskeho úradu ho spravoval Obvodný úrad MNV v Oslanoch a po jeho likvidácii v júli 1950 Miestny národný výbor v Oslanoch. Dňa 4. júna 1954 prevzal časť fondu Okresný archív v Partizánskom (dnes Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Topoľčany). Vtedajší archivár Štefan Paninár prebral však len písomnosti, ktoré sa nachádzali v skrinách v MNV, kým písomnosti nachádzajúce sa na povale ponechal nezodpovednej starostlivosti zamestnancov MNV. V roku 1962 prikázala Slovenská archívna správa v Bratislave Okresnému archívu v Prievidzi starať sa o písomnosti fondu, pretože obce</p>	Dejiny archívneho fondu

		<p>tvoriace obvod notariátu boli takmer nepretržite v Prievidzskom okrese. Prvý zvoz písomností, ktoré sa nachádzali v Partizánskom sa uskutočnil v roku 1962. Druhý zvoz, ktorý sa zrealizoval v tom istom roku tvorili písomnosti, ktoré sa našli na povale v budove Miestneho národného výboru v Oslanoch. Fond bol už pri prevzatí značne medzerovitý a v dôsledku nesprávneho skladovania aj poškodený. V tom istom roku bol fond spracovaný zamestnancami archívu Jozefom Bilčíkom a Oľgou Bražinovou, ktorí k fondu vyhotovili aj inventár. Z fondu vyčlenili spisový materiál, registrátorne pomôcky a účtovný materiál z roku 1945, ktorý pričlenili k fondu Obvodný úrad MNV v Oslanoch.</p> <p>Ďalšiu časť registratúry Obvodného notárskeho úradu v Oslanoch prebral archív v roku 1964 a 1965 od Okresného archívu Topoľčany v Uhrovci. Poslednú časť fondu matričné knihy s indexami v množstve 0,40 bm prevzal archív po vyradovacom konaní č. A/VI-2/2008-388 v roku 2008 od Obecného úradu v Oslanoch. V priebehu rokov 1987 a 1988 bol fond notariátu reinventarizovaný. V súčasnosti po prevzatí matričných kníh má fond 4,59 bm.</p> <p>Najbohatšou agendou úradu notára bola administratívna agenda. Všetky podania nadriadených orgánov, stránok ale aj vlastné, zapisoval notár do podacích protokolov. Spisy sa protokolovali chronologicko – numericky, pričom spisy týkajúce sa jednej veci sa pripájali k prvému číslu. Kancelársky poriadok pre obce a obecné a obvodné notariáty, vydaný bývalým ministerstvom vnútra č. 125 000/1902 B.M. pripúšťal aj abecedné protokolovanie. Tento systém nahrádzal index k podaciemu protokolu, ktorý sa musel viesť ku každému podaciemu protokolu. Zavedením dvoch druhov podacích protokolov sa agenda notárskych úradov delila na dve oddelenia: dôverných spisov a administratívnych spisov. Zvláštnu agendu tvorila účtovná agenda, ktorú osobne manipuloval notár, každý rok v samostatnom fascikli, zvlášť pre každú obec. Agendu tvoril v rámci roka súbor písomností (rozpočet, záverečný účet, majetkový inventár, pokladničné denníky) viažuce sa k hlavnej knihe obecného hospodárenia. Pre spresnenie evidencie došlej pošty sa viedli na notárskych úradoch doručovacie knihy a na spresnenie odoslanej pošty poštové dodacie knihy. Písomnosti boli označované prezentačnou pečiatkou s označením úradu, číslom spisu a dátumom.</p>	
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	<p>Písomnosti archívneho fondu Obvodný notársky úrad v Oslanoch prevzal Okresný archív v Bojniciach dňa 20. júla 1962. Pod prírastkovým číslom 88 zaevidoval 76 úradných kníh z rokov 1892 – 1941, spisy z obdobia rokov 1845 – 1945 v 10 škatuliach, 27 balíkoch a 67 fascikloch, 55 protokolov z rokov 1844 – 1944 a 33 indexov za roky 1905 – 1944. Staršie ročníky spisov boli včlenené do fondu Mestečko Oslany 1670 – 1914 (1938.) Dňa 4. augusta 1962 prevzal archív od Miestneho národného výboru v Oslanoch písomnosti v rozpätí rokov 1912 – 1949, ktoré zaevidoval pod prírastkovým číslom 95. Zo zápisu vyplýva, že bolo prevzatých 19 zápisníc, 8 evidencií, 4 prezidiálne protokoly, 4 fascikle prezidiálnych spisov</p>	Spôsoby získavania archívnych prírastkov

		<p>a účtovný materiál tvorilo 28 kníh a 4 fascikle. Ďalší prírastok bol zaevidovaný 21. januára 1964 pod číslom 142. Do archívu bolo odovzdaných 16 kníh administratívnych indexov 1930 – 1940 a dve účtovné evidencie 1936 – 1941. Preberanie ďalších písomností sa uskutočnilo 7. októbra 1965. Celkovo deväť kníh evidencií za roky 1900 – 1944, osem podacích prezidiálnych protokolov 1929 – 1936, jeden podací administratívny protokol z roku 1919, dva fascikle administratívnych spisov z roku 1914 a 1919, päť balíkov účtovného materiálu 1939 – 1944 bolo zaevidovaných v prírastkovej knihe pod číslom 195. Posledný prírastok je zo dňa 12. decembra 2008, kedy Obecný úrad v Oslanoch odovzdal do archívu sedem matričných kníh z rokov 1895 – 1906 a ku nim tri indexy rovnako z rokov 1895 – 1906 v množstve 0,40 bm. Zaevidované boli pod prírastkovým číslom 1564.</p>	
3.3.1.	Scope and content	<p>Fond Obvodného notárskeho úradu v Oslanoch je možné využiť bádateľmi v oblasti histórie politiky a hospodárstva. Správne knihy sú vo fonde zastúpené zápisnicami obecného zastupiteľstva, obecnej rady, finančných komisií obcí obvodu, ktoré poskytujú obraz o tom, akú úlohu vo vývoji obcí zohrali rozličné rozhodnutia zastupiteľských orgánov.</p> <p>Veľmi cenným prameňom sú evidencie, ktoré veľa hovoria o sociálnych, finančných a obchodných záležitostiach obcí notariátu. Notársky úrad viedol Evidencie domovských listov, cestovných pasov, obecných svedectiev, stavebných povolení, vojnových poškodencov, vyhlášok a mnohé iné. Niektoré evidenčné knihy aj keď obsahujú záznamy z rokov nástupcu t. j. Obvodného úradu MNV v Oslanoch boli vo fonde ponechané, pretože záznamy prevažujú smerom nadol v porovnaní so záznamami OÚ MNV.</p> <p>Na rozdiel od administratívnych spisov, ktoré sa zachovali z rokov 1897 – 1944 sa prezidiálne spisy zachovali len z rokov 1927 – 1939, 1940 – 1944. Z registratúrnych pomôcok sa zachovalo 14 kusov dôverných protokolov bez indexov v časovom rozsahu 1924 – 1944. Administratívne protokoly v počte dva kusy sa zachovali z rokov 1891 – 1892 a 1919. Indexy k administratívnym protokolom sa nezachovali žiadne. Zachovaný je Priestupkový protokol za roky 1925 – 1933 a Protokol v občiansko-súdnych záležitostiach 1925 – 1926. Účtovný materiál je neúplný, chýbajú evidenčné knihy.</p> <p>Zo spisového materiálu sú dôležité dokumenty, ktoré približujú život obyvateľov obcí notariátu počas prvej svetovej vojny v rokoch 1914 – 1918, zásobovanie obyvateľstva v povojnových rokoch a v rokoch tzv. Slovenského štátu 1939 – 1945. Vo fonde sa nachádzajú dokumenty, ktoré sa zaoberajú sociálnymi a školskými pomermi v obvode ako: sociálna starostlivosť o nezamestnaných a biednych, vystaňovalectvo do cudziny za prácou, ekonomický rozvoj Oslan, plány a rozpočty opráv ciest, živelné pohromy, záležitosti škôl a zdravotníctva, dokumenty k výstavbe železnice Veľké Bielice – Prievidza a k obnove obcí. Písomnosti sa ďalej týkajú záležitosti jarmokov a trhov, prenajímania poľovného práva, exekúcií a činnosti</p>	Obsah a rozsah archívneho fondu

		politických strán v obciach notariátu.	
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	Archívny fond hrubo usporiadal v roku 1955 Štefan Paninár, archivár Okresného archívu v Partizánskom. Ďalšie hodnotenie prevzatých dokumentov bolo uskutočnené v roku 1962. Nie je známe, aké dokumenty boli z fondu vyradené.	Vyraďovanie a hodnotenie
3.3.3.	Accruals	Očakáva sa prevzatie matričnej agendy po uplynutí lehoty uloženia.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	<p>Archívny fond je usporiadaný podľa diplomaticko – chronologickej schémy, čo znamená rozdelenie podľa diplomatických hľadísk a následne chronologické členenie. Fond je sprístupnený inventárom v štruktúre:</p> <p>I. Knihy A. Správne B. Evidenčné</p> <p>II. Spisový materiál A. Registratúrne pomôcky a) dôverné (prezidiálne) b) administratívne c) obecné súdnictvo B. Spisy a) prezidiálne b) administratívne</p> <p>III. Účtovný materiál a) Čereňany b) Horná Ves c) Oslany d) Pila e) Radobica</p> <p>Súčasťou inventára je osobný, miestny a názvový register. Heslá registrov odkazujú na poradové číslo fondu a potom na inventárne číslo. Inventárnou jednotkou pri úradných knihách je jedna kniha. Pri prezidiálnych a administratívnych spisoch tvorí inventárnu jednotku jeden ročník spisov. Výnimku tvorí prípad abecedne manipulovaných spisov ročník 1903, kde inventárnu jednotku tvorí súbor spisov jednotlivých písmen abecedy. Pri účtovnom materiáli je to súbor účtovných kníh vzťahujúcich sa na jeden rok.</p>	Spôsob usporiadania

3.4.1.	Conditions governing acces	prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovat' so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcií
3.4.3.	Language/scripts of material	maďarský, slovenský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	dobrý	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	<p>Okresný archív Prievidza v Bojniciach. Oľga Bražinová, Jozef Bilčík: Obecné a obvodné notárske úrady v okrese Prievidza II. (1869) 1871 – 1945 (1955), skupinový inventár, Bojnice, 1963, evid. č. 500.</p> <p>Okresný archív Prievidza v Bojniciach. Oľga Bražinová: Obvodný notársky úrad Oslany RH dejiny KSČ 1900 - 1944, Prievidza, 1964, evid. č. 552.</p> <p>Štátny okresný archív Prievidza v Bojniciach: Politické, odborové a masové strany, organizácie a spolky v okrese Prievidza 1918 – 1945 I. diel, katalóg, Bojnice, 1987, evid. č. 2301.</p> <p>Štátny okresný archív Prievidza v Bojniciach: Politické, odborové a masové strany, organizácie a spolky v okrese Prievidza 1918 – 1945 II. diel, katalóg, Bojnice, 1987, evid. č. 2302.</p> <p>Štátny okresný archív Prievidza v Bojniciach: Politické, odborové a masové strany, organizácie a spolky v okrese Prievidza 1918 – 1945 III. diel, katalóg, Bojnice, 1988, evid. č. 2446.</p> <p>Štátny okresný archív Prievidza v Bojniciach: Politické, odborové a masové strany, organizácie a spolky v okrese Prievidza 1918 – 1945 IV. diel, katalóg, Bojnice, 1988, evid. č. 2447.</p>	Vyhľadávacie pomôcky

3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trenčíne, pracovisko Archív Bojnice, Tehelná 18, 972 01 Bojnice	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Kópie neboli vyhotovené.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Okresný úrad v Prievidzi 1923 – 1945 Okresný národný výbor v Prievidzi (1918) 1945 – 1990 (1991) Obvodný úrad miestnych národných výborov v Oslanoch 1945 – 1950 (1951)	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publication note	Bilčík, Jozef – Obert, Štefan – Vitek Ernest. <i>Spríevodca po okresných archívoch v Nitre, Prievidzi a Topolčanoch</i> . Bratislava: Slovenská archívna správa, 1975, 542 s. <i>Informatívny spríevodca štátnych archívov Slovenskej republiky II/2</i> . Bratislava: Ministerstvo vnútra SR, odbor archívnictva a spisovej služby, 2001, 346 s. Kolektív autorov: <i>Monografia Oslany 1254 – 2004</i> . Obecný úrad Oslany: Garmond, 2004, 121s.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note		Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	Fond hrubo usporiadal archívár Okresného archívu v Partizánskom Štefan Paninár v roku 1955. Po scelení fondu bol tento v roku 1962 usporiadaný zamestnancami Okresného archívu v Bojniciach Oľgou Bražinovou a Jozefom Bilčíkom, ktorí k nemu vyhotovili inventár. Pri spracovávaní boli dôverné a administratívne spisy s registratúrnymi pomôckami a účtovný materiál z roku 1945 zaradené do fondu Obvodný úrad miestnych národných výborov v Oslanoch. Fond notárskeho úradu bol v rokoch 1987 – 1988 reinventarizovaný Etou Ivaničovou. Opis fondu vyhotovila Eliška Kolečanská na základe evidenčného listu archívneho fondu a informácií obsiahnutých v archívnych pomôckach uvedených v kapitole Vyhľadávacie pomôcky.	Informácia o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition	Pravidlá alebo zásady

3.7.3.	Date(s) of descriptions	08. 03. 2021	Dátum vyhotovenia opisu
--------	-------------------------	--------------	----------------------------